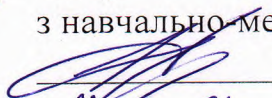

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Криворізький коледж Національного авіаційного університету

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника коледжу
з навчально-методичної роботи

 Г.В. Даниліна
« 23 » 01 2020 р.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

з навчальної дисципліни

«Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика)»

(назва навчальної дисципліни)

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

(шифр та назва галузі знань)

спеціальності 073 «Менеджмент»

(шифр та назва спеціальності)

м. Кривий Ріг
2020

Методичні вказівки до проведення практичних занять для здобувачів
вищої освіти денної форми навчання за спеціальністю 073 «Менеджмент»
(шифр та назва спеціальності)
з навчальної дисципліни
«Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика)»
(назва навчальної дисципліни)

Криворізького коледжу Національного авіаційного університету. – Кривий Ріг,
2020. – 20 с.

Укладач: викладач, кандидат філософських наук Саїтгареева Олеся Григорівна
(посада, наук. ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Методичні вказівки до проведення практичних
занять обговорено на засіданні
кафедри/циклової комісії
соціально-гуманітарних дисциплін
(назва кафедри/циклової комісії)

ПОГОДЖЕНО

Завідувач
навчально-методичного кабінету
Кольчак М.М.
(підпис) (П.І.Б.)

Протокол № 10
від « 20 » 01 2020 р.
Завідувач кафедри/
Голова циклової комісії
Коваленко О.Ф.
(підпис) (П.І.Б.)

« 22 » 01 2020 р.

1. Вступ

Людина з її розумом, допитливістю, особливим статусом буття постає як всесвітнє диво: адже їй відкрилося те, що ми називаємо буттям, лише в її розумі висвітлюється та вибудовується те, що ми називаємо світовим універсумом. Але людське буття окреслюється значною мірою як парадоксальне: людина висвітлює буття, перебуває у діалозі зі світом, сягає граничних меж Всесвіту, але вона не може досягнути найважливіше для себе: хто вона? Звідки та навіщо вона прийшла в цей світ? Куди прямує? Одвічні питання (саме тому, що на них немає однієї і єдиної відповіді) людина розв'язувала і розв'язуватиме завжди настільки, наскільки вона відчуває себе людиною і прагне взяти на себе відповідальність за свідоме здійснення свого життя.

Філософія постає формою свідомого вирішення найперших питань людського світоорієнтування, самоусвідомлення та самоствердження, своєрідним випробуванням людського інтелекту щодо його можливостей. Вона спирається на унікальні властивості людської думки – на її властивість саму себе сприймати та усвідомлювати та на властивість цілісного охоплення реальності, розгортання розумових актів від гранично широкої межі узагальнення – межі буття та небуття. Унаслідок цього основи філософських знань являють собою історичну школу → самовибудовування, → дисциплінування, → культивування людської думки, → постають «думкою про думку».

Саму назву «філософія» перекладають із давньогрецької як «любов до мудрості», а слово «софія» (мудрість), своєю чергою, - як «говорити, стверджувати цілісно (доречно)».

Отже, філософські знання потрібні майбутньому фахівцю, коли життя вимагає вибору, визначення моральної та соціальної позицій.

2. Тематичний план практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин	Семестр
1	2	3	4
2 семестр			2
Розділ №1. «Гуманістичний зміст історії виникнення і розвитку філософії»			
1.1	Зародження та розвиток філософії Стародавнього світу: Індія та Китай	2	
1.2	Середньовічна філософія. Натурфілософія Відродження	2	
1.3	Місце німецької класичної філософії в історії філософської думки	2	
1.4	Становлення і розвиток світогляду українських філософів	2	
	Всього за розділом №1	8	
Розділ №2. «Онтологія і гносеологія»			
2.1	Особливості пізнання природного, соціокультурного і духовного світу людини	2	
	Всього за розділом №2	2	
Розділ №3. «Соціальна філософія»			
3.1	Філософська теорія цінностей (аксіологія). Концепції майбутнього суспільства	2	
	Всього за розділом №3	2	
Розділ №4. «Релігієзнавство»			
4.1	Формування логічного мислення та критичного ставлення до трудової діяльності в умовах авіапідприємств	2	
	Всього за розділом №4	2	
Розділ №5. «Логіка»			
5.1	Логіка та методологія наукового пізнання	2	
	Всього за розділом №5	2	
Розділ №6. «Етика і естетика»			
6.1	Етика у різних сферах людського буття	2	
6.2	Естетика в межах загальнофілософського знання	1	
	Всього за розділом №6	3	
Всього за 2 семестр		19	
Всього за навчальною дисципліною		19	

3. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять

3.1. Матеріально-технічне забезпечення

Підручники з філософії, підручники з релігієзнавства, енциклопедичний філософський словник, дидактичний матеріал, методичні матеріали до практичних занять.

3.2. Послідовність виконання

- проаналізуйте тему заняття, подумайте над її дидактичною метою і основними питаннями, які винесені на обговорення;
- опрацюйте рекомендовану навчальну, довідникову, наукову та методичну літературу, при цьому обов'язково конспектуйте і занотуйте прочитане, виписуйте те, що, на ваш погляд, сприятиме ефективній підготовці до практичного заняття;
- запишіть запитання, які виникли у Вас під час підготовки до проведення практичного заняття, зверніться за консультацією до викладача;
- за потреби складіть розгорнутий план-конспект.

3.3. Теоретичні передумови до виконання роботи

Мета практичної роботи здобувачів вищої освіти: перевірка отриманих та набуття додаткових знань, вироблення фахових та дослідницьких вмінь та навичок.

Практичні заняття проходять згідно графіку навчальних занять і під безпосереднім керівництвом викладача. Перевірка знань здобувачів вищої освіти відбувається через систему домашніх завдань, оцінки з яких є основою для виставлення атестації (проміжного контролю) та заліку з дисципліни.

Завдання практичної роботи здобувачі вищої освіти можуть виконувати індивідуально або групою по 2-5 осіб.

Види завдань для практичної роботи здобувачів вищої освіти:

- конспект;
- повідомлення;
- тези;
- план.

3.4. Вимоги до оформлення:

Конспект необхідно складати в робочому зошиті для аудиторних занять у послідовності, визначеній в плані практичного заняття. При цитуванні вказувати джерело інформації, посилаючись на використану літературу.

Повідомлення

Обсяг повідомлення до 5 сторінок, формат А4, інтервал 1.5, шрифт Times New Roman розміром 14. Для виділення окремих місць допускаються також курсив, напівжирний курсив і напівжирний шрифт. Поля сторінки: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

3.5. Тести та завдання для виявлення ступеню оволодіння необхідними теоретичними положеннями (до кожного практичного заняття включені тести).

1. Що вивчає філософія?
2. Поясніть, що таке світогляд: структура, типи, класифікація,
3. Які функції та методи філософії як науки?
4. Що таке «антична філософія» і які особливості її становлення.
5. Які ідеї представників високої класики: Сократа, Платона, Аристотеля?
6. Поясніть особливості східного типу філософствування та відмінність від західного типу.
7. Поясніть особливості філософської думки стародавнього Китаю (конфуціанство, даосизм) та стародавньої Індії.
8. Які особливості середньовічної філософської думки: апологетика, патристика, містика, схоластика?
9. Поясніть гуманістичну спрямованість філософії Відродження.
10. Які особливості філософії Нової доби?
11. В чому полягає проблема методу пізнання (Ф. Бекон, Р. Декарт)?
12. Які основні засади вчення про субстанцію (Б. Спіноза, Г. Лейбніц)?
13. Яка проблема людини в філософії Просвітництва (Ж. Ламетрі, Ж.-Ж. Руссо)?
14. Які особливості зародження та розвитку німецької класичної філософії?
15. Поясніть ідеї І. Канта – засновника німецької класичної філософії про пізнання.
16. Яка сутність діалектичного ідеалізму Гегеля?
17. Який поворот в німецькій класичній філософії здійснив Л. Фейєрбах?
18. Поясніть соціально-практичну орієнтацію марксистської філософії.
19. Які основні ідеї «філософії життя» Ф. Ніцше?
20. Які основні ідеї сучасної світової філософії: психоаналіз З. Фрейда?
21. Розкрийте основні напрямки філософії XIX-XX ст.: позитивізм, екзистенціалізм, неотомізм.
22. Які основні періоди розвитку філософської думки в Україні?
23. Що таке «філософія серця» Г. Сковороди, П. Юркевича?
24. Поясніть наукову картину світу про рівні та форми виявлення буття.
25. Поясніть основні принципи, закони та категорії діалектики.
26. Що таке свідомість та її структура?
27. Поясніть індивідуальну та суспільну свідомість.
28. Які основні рівні та форми пізнання?
29. Що таке істина та які критерії істини?
30. Розкрийте поняття, структуру та функції суспільства.
31. Які основні глобальні проблеми людства і шляхи їх розв'язання?
32. Хто є людина? Які основні трактування сутності і природи людини?
33. Звідки людина прийшла? Теорії походження людини.
34. Для чого людині жити? Філософський аналіз проблеми сенсу життя.
35. Які вихідні цінності людського буття?
36. Що таке «проблема смерті» та «безсмертя» у філософсько-світоглядному

- окресленні?
37. Які є цінності і ціннісні орієнтири сучасної людини?
  38. Поясніть основні поняття релігії: «Бог», «Дух», «Абсолют», «душа», «гріх», «святість», «есхатологія».
  39. Які етичні засади християнства?
  40. Які етичні засади буддизму?
  41. Які етичні засади ісламу?
  42. Що Ви знаєте про релігії в Україні з давнини до сьогодення? Яке місце релігійних конфесій в нашій державі?
  43. Які засади, різновиди та причини атеїзму?
  44. Природа агностицизму: ближче до заперечення чи визнання Бога?
  45. Атеїзм та релігія: місце в історії розвитку людської свідомості та закріплення панівних позицій.
  46. Які тенденції можна простежити в сучасному суспільстві: поширення атеїстичних поглядів чи укріплення віри та прилучення до церкви? Які процеси присутні в Україні?

4. Практичні заняття

Розділ №1. «Гуманістичний зміст історії виникнення і розвитку філософії»

Практичне заняття №1.1

Тема роботи: «Зародження та розвиток філософії Стародавнього світу: Індія та Китай»

Мета роботи:

- **прослідкувати** найважливіші чинники та умови розвитку філософії Стародавнього Сходу;
- **ознайомитися** із провідними вченнями філософів, ідеями філософії тих часів;
- сприяти **розвитку** духовності, **вихованню** гуманності, толерантності.

Питання для обговорення:

1. Філософія Стародавнього Сходу: основні риси.
2. Специфіка західної та східної цивілізацій.
3. Філософія Стародавньої Індії: буддизм.
4. Філософія Стародавнього Китаю: конфуціанство.
5. Даосизм як стародавня китайська філософія.

Тести:

1. Основними джерелами філософії Стародавньої Індії є:
  - а) Веди;
  - б) Брахмани;
  - в) Упанішади;
  - г) Карма.
2. Філософія Стародавньої Індії предметом свого розгляду ставить:
  - а) брахманізм;
  - б) буддизм;
  - в) даосизм.
3. Головним ідеалом буддизм є:
  - а) любов до всього живого;
  - б) утримання від заподіяння зла;
  - в) любов до Бога Брахми.

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.

3. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Філософія: Навчальний посібник, 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 460 с.
4. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. Філософія: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.

Практичне заняття №1.2

Тема роботи: «Середньовічна філософія. Натурфілософія Відродження»

Мета роботи:

- **прослідкувати** найважливіші чинники та умови розвитку філософії Середньовіччя та Відродження;
- **ознайомитися** із провідними вченнями філософів, ідеями філософії тих часів;
- **визначити** відношення віри та розуму, людини та Бога в епоху Середньовіччя та Відродження;
- сприяти **розвитку** духовності, **вихованню** гуманності, толерантності.

Питання для обговорення:

1. Основні риси філософії епохи Середньовіччя:
  - філософія отців церкви періоду апологетики та зрілої патристики;
  - філософія періоду схоластики;
  - основні риси філософії Середньовіччя.
2. Характерні риси філософії епохи Відродження:
  - основні риси філософії Відродження;
  - основні представники філософії Ренесансу;
  - поширення процесів секуляризації.

Тести:

1. Для філософії Середньовіччя характерне:
  - а) проникнення християнства у всі сфери життя;
  - б) розвиток науково-технічного прогресу;
  - в) заснування пантеїзму.
2. «Філософія Відродження» означає:
  - а) відродження людського в людині;
  - б) відродження філософії Античності;
  - в) відродження релігії в суспільній свідомості.
3. На думку Августина Блаженного, віра і розум повинні:
  - а) доповнювати одне одного;
  - б) розум допомагає сприйняти християнські доктрини;
  - в) віра має перевагу над розумом.

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.
3. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Філософія: Навчальний посібник, 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 460 с.
4. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. Філософія: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.

Практичне заняття №1.3

Тема роботи: «Місце німецької класичної філософії в історії філософської думки»

Мета роботи:

- **ознайомитися** із провідними вченнями та ідеями філософів німецької класики;
- **проаналізувати** основні ідеї та здобутки німецької класичної філософії., роль у розвитку сучасної європейської науки та культури;
- сприяти **вихованню** гуманності, толерантності.

Питання для обговорення:

1. Основні риси та здобутки німецької класичної філософії.
2. Вихідні ідеї філософії І. Канта – засновника німецької класичної філософії.
3. Філософія Г. Гегеля.
4. «Антропологічний принцип» у філософії Л. Фейєрбаха.

Тести:

1. Яка періодизація «німецької класичної філософії»?
  - а) XV-XVI ст. ;
  - б) XVI-XVII ст. ;
  - в) XVII-XVIII ст. ;
  - г) XVIII-XIX ст..
2. Основне вчення в філософії Канта?
  - а) про першосубстанцію;
  - б) про апріорні форми свідомості;
  - в) про світовий розум;
  - г) про державу.
3. Хто ввів термін «класична німецька філософія»?
  - а) Енгельс;

- б) Гегель;
- в) Шеллінг;
- г) Кант.

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.
3. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Філософія: Навчальний посібник, 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 460 с.
4. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. Філософія: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.

Практичне заняття №1.4

Тема роботи: «Становлення і розвиток світогляду українських філософів»

Мета роботи:

- **ознайомитися** із провідними вченнями та ідеями видатних українських філософів;
- **проаналізувати** основні ідеї та здобутки української філософії, роль у розвитку сучасної європейської науки та культури;
- сприяти **вихованню** гуманності, толерантності.

Питання для обговорення:

1. Українська філософія: основні етапи розвитку, представники, ідеї.
2. Витоки, особливості філософії Київської Русі. Києво-Могилянська академія.
3. Філософія Просвітництва.
4. Г.С. Сковорода.
5. Українська філософія XIX-XX ст.
6. Сучасна українська філософія: представники, коло проблем.

Тести:

1. Велич філософської постаті Г. Сковороди полягає в тому, що він:
  - а) відмовився від академічної кар'єри та почав вести життя мандрівного філософа;
  - б) по-своєму інтерпретував деякі ідеї християнської філософії;
  - в) розвинув далі провідні філософські ідеї українського гуманізму;
  - г) певною мірою відродив в Україні «філософствування у Христі».
2. Хто із названих українських літераторів створив досить оригінальну

концепцію «непомітного зла»?

- а) М. Гоголь;
- б) Т. Шевченко;
- в) П. Куліш;
- г) Л. Українка.

3. Велич філософської постаті Г.Сковороди полягає в тому, що він:

- а) відмовився від академічної кар'єри та почав вести життя мандрівного філософа;
- б) по-своєму інтерпретував деякі ідеї християнської філософії;
- в) розвинув далі провідні філософські ідеї українського гуманізму;
- г) певною мірою відродив в Україні «філософствування у Христі».

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.
3. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Філософія: Навчальний посібник, 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 460 с.
4. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. Філософія: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.

Розділ №2. «Онтологія і гносеологія»

Практичне заняття №2.1

Тема роботи: «Особливості пізнання природного, соціокультурного і духовного світу людини»

Мета роботи:

- **пояснити** поняття «гносеологія»;
- **окреслити** основні прийоми та проблеми пізнавальної діяльності;
- сприяти **вихованню** інтересу до пізнавальної активності, до нових методів пізнання.

Питання для обговорення:

1. Що таке «гносеологія»? Проблемне поле гносеології.
2. Основні гносеологічні категорії.
3. Суб'єкт і об'єкт у процесі пізнання. Методи і прийоми пізнання.
4. Раціональні та позанаукові способи пізнання.
5. Наука як спосіб пізнання. Істина. Критерії істини.

Тести:

1. Гносеологія - це:
  - а) вчення про розвиток і функціонування науки;
  - б) вчення про природу, сутність пізнання;
  - в) вчення про логічних формах і законах мислення;
  - г) вчення про сутність світу, його пристрої.
2. Агностицизм – це
  - а) філософський напрямок, що абсолютизує роль науки в житті суспільства;
  - б) філософський напрямок, що частково або повністю заперечує пізнання світу;
  - в) філософський напрямок, що вивчає внутрішній світ людини;
  - г) сукупність теоретичних положень про будь-яку сферу діяльності.
3. Раціональне пізнання – це
  - а) побудова на виробленні людиною абстрактних понять, теорій;
  - б) сполучення раніше роз'єднаних елементів в систему;
  - в) побудова на роботі органів чуттів людини.
4. До форм чуттєвого пізнання відносять:
  - а) поняття;
  - б) уява;
  - в) відчуття;
  - г) сприйняття;
  - д) судження.

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.
3. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Філософія: Навчальний посібник, 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 460 с.
4. Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. Філософія: Підручник. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.

Розділ №3. «СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ»

Практичне заняття №3.1

Тема роботи: «Філософська теорія цінностей (аксіологія). Концепції майбутнього суспільства»

Мета роботи:

- **пояснити** філософську концепцію теорії цінностей;
- **показати** проблематичність аксіологічної складової;
- **окреслити** призначення людини та прояв її буття, визначити ціннісний орієнтир людського життя;
- сприяти **вихованню** поваги та толерантності.

Питання для обговорення:

1. Філософська теорія цінностей.
2. Аксіологічна складова людського буття.
3. Проблематичність людського буття.

Тести:

1. Людину, як носія суто соціальних якостей позначають поняттям:
  - а) індивідуальність;
  - б) особа;
  - в) індивід.
2. Думка, що «людина є мірою всіх речей» належить:
  - а) Епікуру;
  - б) Платону;
  - в) Протагору.
3. Уперше визначив людину як «суспільну тварину» (zoon politikon):
  - а) Сенека;
  - б) Августин;
  - в) Декарт;
  - г) Аристотель.

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.
3. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Філософія: Навчальний посібник, 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 460 с.

Розділ №4. «РЕЛІГІЄЗНАВСТВО»

Практичне заняття №4.1

Тема роботи: «Формування логічного мислення та критичного ставлення до трудової діяльності в умовах авіапідприємств»

Мета роботи:

- **пояснити** поняття логічного мислення та критичного ставлення до трудової діяльності в умовах авіапідприємств;
- **показати** процес формування логічного мислення та критичного ставлення до трудової діяльності на авіапідприємствах;
- сприяти **вихованню** поваги та толерантності.

Питання для обговорення:

1. Поняття логічного мислення в умовах авіапідприємств.
2. Формування критичного ставлення до трудової діяльності в умовах авіапідприємств.
3. Специфіка логічного мислення та критичного ставлення до трудової діяльності в умовах авіапідприємств.

Творчі завдання:

Розробити логічні завдання, що розвивають логічне мислення та критичне ставлення до трудової діяльності. Визначити специфіку діяльності в умовах авіапідприємств.

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: підручник. – 6-те вид. – К.: Наук. думка, 2002. – 352 с.
3. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.
4. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Релігієзнавство: Навчальний посібник. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 232 с.

Розділ №5. «ЛОГІКА»**Практичне заняття №5.1**

Тема роботи: «Логіка та методологія наукового пізнання»

Мета роботи:

- **пояснити** природу логіки та методології наукового пізнання;
- **показати** процес формування логічного мислення та розкрити методологію наукового пізнання;
- сприяти **вихованню** поваги та толерантності.

Питання для обговорення:

1. Основні риси наукового пізнання?
2. Розмежування поняття «чуттєво-сенситивне» та «раціональне» від понять «емпіричне» та «теоретичне».

3. Загальнонаукові методи на емпіричному і на теоретичному рівнях наукового пізнання.
4. Методологія наукового пізнання.

Тести:

1. Доведення, з погляду сучасної логіки, – це:
  - а) сукупність упорядкованих фактів;
  - б) одна з форм мислення людини, за допомогою якої на основі одних знань розкривається істинність або хибність інших знань;
  - в) одна з форм емпіричного відображення дійсності;
  - г) логічний засіб фіксації міркувань людини;
  - д) інтелектуальна очевидність певного положення науки.
2. Як у науці називають недозволені з погляду логіки, прийоми, які іноді свідомо використовують під час доведень тих чи інших положень:
  - а) переконання;
  - б) софізми;
  - в) експерименти;
  - г) паралогізми;
  - д) закони логіки.
3. Фактами називають:
  - а) певні положення, істинність або хибність яких обґрунтовується в доведенні;
  - б) звертання до людини або до натовпу;
  - в) уявлення людини;
  - г) завжди істинні судження (тавтології);
  - д) фіксовані певним чином (наприклад, завдяки фотозйомці) події, які можна використовувати як аргументи під час доведення.

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: підручник. – 6-те вид. – К.: Наук. думка, 2002. – 352 с.
3. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.
4. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Релігієзнавство: Навчальний посібник. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 232 с.

Розділ №6. «ЕТИКА І ЕСТЕТИКА»

Практичне заняття №6.1

Тема роботи: «Етика у різних сферах людського буття»

Мета роботи:

- **пояснити** природу етики, етичного вчення та етичних категорій;
- **показати** процес формування моральності як важливої складової етичного виховання;
- **сприяти вихованню** поваги та толерантності.

Питання для обговорення:

1. Етика як «практична філософія», «теорія моральності». Генезис понять «етика», «мораль», «моральність».
2. Місце етики в системі філософського й гуманітарного знання. Особливості етики як науки.
3. Основні етапи розвитку етичної думки.

Творчі завдання:

1. «Етика як філософія переконань» (І.Кант). Як Ви розумієте це висловлення? Поясните свою відповідь.
2. «Дійсна етика починається там, де не користуються словами» (А. Швейцер – швейцарський лікар і філософ). Як Ви розумієте це висловлення?
3. Антуан де Сент-Екзюпері в казці «Маленький принц» описує таку ситуацію. Король на одній планеті призначає принца міністром юстиції, але виявляється, що там нікого судити. «Тоді суди самого себе», – сказав Король. – Це саме складне. Себе судити набагато важче, ніж інших: якщо ти зможеш правильно судити себе, то ти, дійсно, мудрий». Чому себе судити важче, чим інших? Що означає висловлення «морально ставитися до себе», «морально ставитися до інших»?
4. Л.М.Толстой уважав, що доброта для душі те ж саме, що здоров'я для тіла: вона непомітна, коли володієш нею, і вона приносить успіх у всіх справах. чи Згодні Ви із цією думкою? Якщо «так», то чому? Яким чином може вплинути доброта на завершення справи, на з'ясування відносин з іншими людьми?
5. У німецького поета Гете є таке висловлення: «Перед великим розумом я схиляю голову, перед великим серцем – коліна». Чому Гете більш високо цінував моральні якості особистості, ніж інтелект? Яке, на Вашу думку, співвідношення інтелекту й моралі?
6. Чи можна стверджувати, що мораль пронизує всі сфери людської життєдіяльності? Обґрунтуйте свою відповідь.
7. Які фактори, на Ваш погляд, у більшій мірі формують моральна свідомість людини?
8. Чи існує певний зв'язок між моральною свідомістю й моральною діяльністю? Дайте розгорнуту відповідь.

9. Прокоментуйте твердження А. Шопенгауера: «Честь – це зовнішня совість, а совість – це внутрішня честь».

10. Опираючись на відомі Вам тенденції історичного розвитку моралі, викладіть свої міркування на тему: «Якої я бачу мораль майбутнього?».

11. У чому полягає моральна воля? Якою мірою людей може реалізувати цю якість?

12. Як співвідносяться моральна необхідність і моральна воля?

13. Чи потрібне завжди говорити хворому правду про його захворювання? Чи є моральною лікарська таємниця?

14. З людиною можна обійтися «за законом» або «по справедливості». У чому полягає різниця між цими способами поведінки?

15. Чи несе людина моральну відповідальність за провини своїх близьких, свого народу?

16. Усі види різноманітних відносин лікаря й пацієнта, лікаря й суспільства, які не входять у поняття «лікарська таємниця», не можуть регламентуватися правом, але в деяких випадках стають предметом тільки моральної оцінки. Як Ви вважаєте, чому? Аргументуйте свою відповідь.

17. Мексиканський професор Іван Ілліч у книзі «Медична Немизида» стверджує, що хвороби з'являються й зникають тільки залежно від факторів, зв'язаних із середовищем, тому професії лікаря й фармацевта безкорисливі. Чи згодні Ви з такою точкою зору?

18. Гіппократу належать такі слова: «Де є любов до людей, там є й любов до лікувального мистецтва». Розкрийте зміст цього висловлення.

19. «Завтра, як і сьогодні...лікар збереже свій сан жерця, а разом з ним і свою велику, страшну відповідальність» (А. Моруа). Розкрийте моральну сутність висловлення. Чи стосується це й фармацевта?

20. Чи згодні Ви з таким висловленням: «Бути лікарем, фармацевтом – це означає володіти великою владою над людьми. Тому користуватися нею необхідно з мудрістю, відповідально й людяно».

21. У чому полягає специфіка естетичного освоєння світу?

22. Якими були історичні передумови формування європейської естетичної думки?

23. Поясніть висловлення давньогрецького філософа Протагора «Людей – міра усіх речей».

24. Проаналізуйте, як змінюється динаміка видів мистецтва в кожному конкретному історичному добу: Середньовіччя, Відродження, класицизм.

25. Доба Просвітництва відстоювала ідеал «природної людини». Як формувався цей ідеал і яку роль він відіграв у європейській культурі XVIII ст.?

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Калінін Ю.А., Харьковченко Є.А. Релігієзнавство : підручник. – 6-те вид. – К.: Наук. думка, 2002. – 352 с.
3. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для

студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.

4. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Релігієзнавство: Навчальний посібник. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 232 с.

Практичне заняття №6.2

Тема роботи: «Естетика в межах загальнофілософського знання»

Мета роботи:

- **пояснити** поняття естетики в межах загально філософського знання;
- **показати** процес формування естетичного смаку;
- сприяти **вихованню** поваги та толерантності.

Питання для обговорення:

1. Естетика як наука. Періодизація історії естетичної думки.
2. Естетика доби Античності..
3. Естетика Середньовіччя.
4. Естетика епохи Відродження.
5. Естетика Нового часу й Просвіти.
6. Естетика XX-XXI ст.
7. Специфіка категорій естетики.

Творчі завдання:

1. Зрівняйте поняття «краса», «прекрасне», «ідеал». Які сфери прекрасного Ви знаєте?
2. Проаналізуйте специфіку прояву трагічного й комічного в різних видах мистецтва (література, театр, кіно, музика).
3. Поясніть співвідношення прекрасного з корисним, благом, добром, гармонією.
4. Які давньогрецькі міфи були використані для обґрунтування комедії й трагедії?
5. Аналізуючи сучасну естетичну науку, чи можна говорити про її полікатегоріальність? Обґрунтуйте свою відповідь.
6. Як, на Вашу думку, формується вистава про ідеал у кожен конкретну епоху?
7. Яка структура естетичної свідомості й «механізм» взаємодії його елементів у процесі сприйняття естетичних явищ?
8. Наведіть приклади використання дизайну при виготовленні товарів масового споживання й оформлення інтер'єру приміщень. Як впливає дизайнерське оформлення (наприклад, колір) на психологічний стан робочого колективу?
9. У силу яких причин, мистецтво вважається вищим видом естетичної діяльності?
10. Охарактеризуйте зв'язок дизайну з мистецтвом, інженерією й технікою.

11. Розкрийте особливості створення «художнього образу» в окремих видах мистецтва (літературі, музиці, живопису, театрі).
12. Охарактеризуйте складені елементи художнього твору.
13. Проаналізуйте сучасні класифікації видів мистецтва.
14. Проаналізуйте художні напрямки в мистецтві Середньовіччя й Нового часу.
15. Які особливості й характерні риси сучасного мистецтва?

Рекомендовані навчально-методичні матеріали для вивчення

1. Айгарс Г.А. Основи філософії: Збірні таблиці з курсу та тлумачний словник основних філософських термінів. – Кривий Ріг, КК НАУ, 2009. – 44 с.
2. Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: підручник. – 6-те вид. – К.: Наук. думка, 2002. – 352 с.
3. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти I-II рівнів акредитації, 4-те видання, стереотипне. – Львів: «Магнолія плюс», 2006. – 312 с.
4. Смольков О.А., Дещинський Ю.Л. Релігієзнавство: Навчальний посібник. – Львів: «Магнолія Плюс»; видавець СПД ФО «В.М. Піча», 2006. – 232 с.